

На мезорівні розглядався процес розподілу і консолідації активів НПФ, так як пенсійні активи в розрахунку на одну особу є основним показником ефективності діяльності НПФ. Модель інвестиційного портфеля відображає процес управління пенсійними накопиченнями, переданими НПФ керуючої компанії. За допомогою моделей були проведені сценарні розрахунки різного змісту. У базовому сценарії прогнозування основних соціально-економічних індикаторів керуючі параметри брали початкові значення, що характеризують сформовану соціально-економічну ситуацію [6]. Як альтернативні розглядалися сценарії, в яких змінювалися схеми вкладень. Результати проведених сценарних розрахунків дозволяють аналізувати динаміку зростання номінальної середньої пенсії і її реальний розмір з урахуванням інфляції, динаміку реальної заробітної плати, аналізувати фінансовий стан ПФУ, керуючої компанії та прибутковість її інвестиційного портфеля.

Далі, на мезорівні (на рівні окремого НПФ), побудована модель прогнозування пенсійних активів на одну людину для окремого фонду з метою визначення динаміки розвитку НПФ [5]. Аналіз ряду проводився за допомогою спектрального аналізу. Досить добре наближення забезпечує модель, що враховує 5 гармонік. На основі запропонованої моделі розроблено прогноз та зроблено висновок, що аналізований НПФ є фінансово стійким з ймовірністю 0,98.

Наступним етапом дослідження є побудова моделі на макрорівні (всі НПФ в Україні) за допомогою лінійно-гармонійних трендів. Модель була побудована для прогнозування приросту пенсійних активів та заробітних плат в межах країни.

Збільшення частки осіб пенсійного віку посилює соціальну і фінансове навантаження на економічно активне населення багатьох країн світу і стає причиною підвищеної уваги сучасного суспільства до розвитку НПФ, як одного із стратегічних напрямків соціальної політики держави. Запропонований комплекс моделей дозволяє підвищити якість прийнятих управлінських рішень в системі НПС.

1. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2004 г. № 1057-ГУ.

2. Зяблов Е. Парадокси розвитку НПФ / Е. Зяблов // Фінансовий бізнес. – 2005. – № 5. – С. 2–6.

3. Косирев Б. А. Пенсійне страхування як головний вид соціального забезпечення / Б. А. Косирев // Гроші і кредит. – 2014. – № 6. – С. 69-73.

4. Панфілов І. Система НПФ: проблеми, перспективи / І. Панфілов // Пенсійні фонди. – 2007. – № 10. – С. 14-18.

5. Четиркін Е. М. Пенсійні фонди: зарубіжний досвід для вітчизняних підприємців, актуарні розрахунки. / Е. М. Четиркін – М. : АО "Арго", 2013. – 100 с.

6. Штольте П. Інвестиційні фонди / П. Штольте – М. : Анкил, 1993. – 261 с.

Бесчастна Г.О.

аспірант кафедри економіко-математичного моделювання
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ПРИТАМАННІ РИНКУ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Низка політичних та економічних криз, а також вкрай необачна політика регулятора, які ми могли спостерігати протягом останніх років в Україні, показали вразливість фінансового сектору та нестабільність національної валюти, що з року в рік сприяло зниженню довіри до банківської системи. Хоча після кризи 2008 року українські банки і намагалися всіляко підвищити якість сервісу, щоб конкурувати з

іноземними колегами, що почали з'являтися на теренах нашого ринку фінансових послуг та продемонстрували абсолютно інший рівень роботи. З одного боку це призвело до того, що банки стали ставитися більш лояльно до населення та підвищили якість обслуговування, наслідуючи приклад своїх іноземних колег, які працювали за високими європейськими стандартами сервісу, що вигідно вирізняє їх від українських та російських колег.

Але в реаліях постійних економічних і політичних конфліктів України, прагнення банків всіма способами збільшити кредитний портфель за відсутності ефективного інструменту оцінки платоспроможності потенційних позичальників сприяло тому, що вони залучили багато ненадійних клієнтів, які брали кредити (в тому числі у іноземній валюті), що в значній мірі і спричинило наявну наразі напружену ситуацію.

З 2014 року кількість присутніх на ринку банків невпинно скорочувалася через курсові коливання та загальний економічний занепад у країні, що сприяло тому, що багато установ не змогло відповідати за взяті на себе зобов'язання, а спроби очистити ринок від неефективних, на думку керівництва Національного банку України, банків лише стали каталізаторами панічних настроїв та поширення недовіри до всього банківського сектору.

До 2012 року спостерігалось хоч і не значне, але відновлення ринку кредитних послуг, як результат підвищення стандартів якості роботи та зростання попиту на кредити. Така позитивна тенденція була притаманна і сектору кредитування фізичних осіб.

Якщо до 2008 року основна увага банків при кредитуванні фізичних осіб приділялася іпотечному та авто-кредитуванню, то останні роки все більшої популярності набувають споживчі кредити. Хоча у 2008 році кількість організацій, які видавали такі кредити була обмежена, кількість таких позик різко зросла. У після кризовий період банки стали більш пильними і намагалися видавати такі кредити лише перевіреним позичальникам, що зумовило зниження їх обсягів. Однак, за відсутності ефективних автоматизованих систем оцінки платоспроможності та потенційних ризиків у цілому, а також нестабільності ринку фінансових послуг, обсяг неповернень та прострочень виплат за кредитами (особливо в останні роки) збільшувався. На сьогодні облікова ставка майже досягла рівня у 22%, який є одним з найвищих у світ, кредити стали занадто дорогими і їх обсяг різко впав, а кількість неякісної заборгованості у портфелі банківських установ невпинно зростає [1]

Введення заборони на видачу кредитів в іноземній валюті, законодавчо встановлена процедура завчасного погашення кредитів, обов'язкове забезпечення прозорості визначення кредитних ставок, закріплення права позичальника оскаржити підвищення відсоткової ставки та отримання компенсацій за спричинені збитки, а також ряд інших законодавчо закріплених нововведень протягом 2011-2012 рр. зумовили поживлення на ринку кредитування. 2013 рік у цілому виявився досить успішним, в тому числі для сектору кредитування фізичних осіб, який вперше за останні декілька років став зростати, але, на жаль, така позитивна тенденція не зберіглась. У період з 2013 по 2014 роки на фоні занепаду іпотечного кредитування та повного «штилю» на ринку авто-кредитування, споживчі кредити продовжують виправдовувати покладені на них надії та демонструють позитивну динаміку розвитку, та новий виток кризи дуже негативно вплинув на обсяги кредитних портфелів банків.

Обсяги прострочень виплат за кредитами з 2007 по 2010 роки постійно зростали (див. рис. 1), що в значній мірі пов'язано з тим, що у відповідь на постійні потрясіння на ринку фінансових послуг, банки значно скорочували терміни, на які вони надавали позики клієнтами та підвищували відсоткові ставки за кредитами, прагнучі максимально захистити себе. Однак, такі дії значно стримували темпи відновлення ринку та не давали можливості підприємствам модернізувати свою роботу необхідними темпами.

Хоча із ростом обсягів кредитування, яке спостерігається в Україні з 2010 року, частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів демонстру-

вала зворотну тенденцію і знижувалася, але відновити докризового рівня так і не змогла. Зараз, при загальному економічному занепаді, знеціненні національної валюти та необачної політики НБУ, частка простроченої заборгованості становить майже четверту частину від загального обсягу кредитів та надалі продовжує зростати.

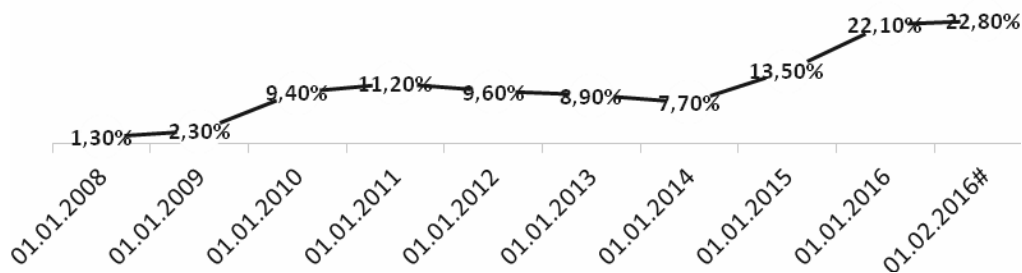

Рис. 1. Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів (%)

На даний момент на ринку фінансових послуг спостерігається поглиблення кризи, але є надія, що така ситуація запустить процес саморегулювання та очищення ринку і буде спонукати комерційні банки оптимізувати свою роботу. Хоча, наразі немає підстав сподіватися на зниження відсоткових ставок на споживчі кредити через високий рівень ризикованості даного напрямку роботи, однак, зростання конкуренції та попиту на них буде стимулювати підвищення якості послуг та впровадження кредитними установами більш гнучких програм роботи з клієнтами. Це сприятиме подальшому зниженню обсягів заборгованості за кредитами. Ще однією причиною зниження кількості прострочень виплат за кредитами є те, що, враховуючи низьку ліквідність банківської системи та високу вартість грошей, банки стають все більш зацікавлені у списанні та продажу проблемних боргів, оскільки це дозволить звільнити резерви. Все вище зазначене буде підштовхувати фінансові установи впроваджувати ефективні скоринг-системи та різноманітні гнучкі програми кредитування задля підвищення ефективності своєї роботи.

1. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>.

Бесчастна Д.О.

викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Бакай Д.Ю.

студент напрямку «Прикладна статистика»

Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ

Ринок металургії являє собою систему господарських зв'язків між існуючими і потенційними постачальниками металургійної сировини, металургійними комбінатами і заводами, а також споживачами продукції чорної та кольорової металургії. Таким чином, виходячи з запропонованого визначення, до складу суб'єктів ринку металів входять підприємства ГМК, у тому числі постачальники металургійної сировини і палива, і металургійні комбінати і заводи з повним і неповним металургійним циклом, а також підприємства й організації – споживачі металургійної продукції (машинобудування, будівництво, залізничний транспорт та ін.)

Для розвитку чорної металургії в Україні є всі умови: величезна, компактно розміщена сировинна база (залізні, марганцеві руди, вогнетриви, флюсові вапняки та ін.). Для розвитку чорної металургії в Україні є всі умови: величезна, компактно